

КИЇВСЬКЕ ХРИСТІАНСТВО KYIVAN CHRISTIANITY

Medieval Studies

Том VI

Навчально-дослідна програма
«КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО ТА УНІЙНА ТРАДИЦІЯ»

«ЛЬВІВСЬКА МЕДІЄВІСТИКА»

Випуск 5

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Український Католицький Університет
Гуманітарний факультет
Філософсько-богословський факультет

З благословення

Глави Української Греко-Католицької Церкви
Блаженнішого Святослава Шевчука

Видання здійснюється
у рамках публічного проекту
«Соборна Україна та Київська традиція»
за жертовної підтримки
українських меценатів

**КИРИЛО ТРАНКВІЛІОН
СТАВРОВЕЦЬКИЙ –
ПРОПОВІДНИК СЛОВА БОЖОГО**

Упорядкування
Богдани Криси, Дарії Сироїд

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Львів 2017

УДК 821.161.2-1.09:[27-335"16"К.Транквіліон-Ставровецький](06)

ББК 86.37(4Укр)44/51

Д 85

Рецензенти: д-р габ., докт. наук з богослов'я *Марія Горяча*,
канд. істор. наук *Василь Кметь*, член-кор. НАН України *Микола Сулима*

Рекомендовано до друку рішеннями Вчених рад
Гуманітарного факультету Українського католицького університету
(протокол № 10 від 30.12.2014) та
Вченої ради Філологічного факультету Львівського національного
університету імені Івана Франка (протокол № 8 від 20.04.2017 р.)

Д 85 Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого / Упоряд. Богдани Криси, Дарії Сироїд. – Львів: Видавництво УКУ, 2017. – 328 с. – (Серія «Київське християнство», т. 6; Серія «Львівська медієвістика», вип. 5).
ISBN 978-966-2778-82-3

Збірник статей присвячений богословській, духовній і літературній спадщині видатного монаха-богослова, видавця, проповідника й письменника о. Кирила Транквіліона Ставровецького (†1646), однієї з найпомітніших постатей доби культурно-релігійного оновлення в Україні I пол. XVII ст. У міждисциплінарному ключі та в ширшому порівняльному контексті доби раннього бароко, науковці з Німеччини, Польщі й України представляють сучасні дослідницькі підходи до «прочитання» інтелектуального портрету «проповідника слова Божого». Особлива увага авторів зосереджена на таких працях Ставровецького, як *Зерцало богословії* (1618), *Євангеліє учительне* (1619) і *Перло многоцінне* (1646). В основу збірника покладено доповіді, виголошені під час Міжнародної наукової конференції *Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого* (Львів – Унів, 23–25 квітня 2015 р.)

D 85 Kyrylo Tranquillion-Stavrovetsky – the Preacher of the God's Word // Ed. Bohdana Krysa, Dariya Syroyid. – Lviv: UCU Press, 2017. – 328 pp. – (Series “Kyivan Christianity”, vol. 6; Series “Lvivska medievistyka”, 5).
ISBN 978-966-2778-82-3

This is a collection of articles that explore theological, spiritual and literary heritage of Kyrylo Tranquillion Stavrovetsky (†1646), a distinguished monastic theologian, preacher, writer and publisher. As one of the most prominent representatives of the ecclesiastical and cultural revival in the 17th c. Ukraine, Stavrovetsky made a lasting impact on theology, literature and practical Church life of the epoch. In this volume, scholars from Germany, Poland and Ukraine using interdisciplinary and comparative approach make an attempt to situate this famous ‘preacher of the Word of God’ in the broader context of the early Baroque period and draw his intellectual portrait. Contributors focus their research mainly on such works of Stavrovetsky as *Mirror of Theology* [Perlo Mnohotsinnoye] (1618), *Didactic Gospel* [Uchytelnoye Yevanheliye] (1619), and *The Priceless Perl* [Perlo Mnohotsinnoye] (1646). The articles included in this volume were delivered during the international conference under the same title held at the Ukrainian Catholic University (Lviv) and the Monastery of Univ, April 23–25 2015.

Титульна сторінка першого видання Євангелія учительного
Кирила Транквіліона Ставровецького (Рохманів, 1619)

КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО

Започаткована у 2013 р. видавнича серія «Київське християнство» представляє наукові результати навчально-дослідної програми Гуманітарного і Філософсько-богословського факультетів Українського католицького університету «Київське християнство та унійна традиція». Підтримана Синодом Єпископів УГКЦ академічна ініціатива має зміцнити пророчий голос Київської Церкви і сприяти єдності українських Церков Володимирівського Хрещення. Від 2015 р. почав діяти публічний сегмент програми – проект «Соборна Україна та Київська традиція», який уможливорює суспільну артикуляцію ідеї Київської Церкви та наголошує на тисячолітньому зв'язку між українською культурою і християнством. Академічним завданням програми є критичне дослідження богословських, канонічних і соціокультурних джерел передання Київської митрополії у ширшому порівняльному контексті універсальних християнських традицій Візантії, латинського Заходу та східних православних спільнот, а також рецепції в слов'янських землях унійної ідеї. Головну увагу програма зосереджує на міждисциплінарному вивченні сформованої на цивілізаційному пограниччі християнського Сходу і Заходу київської традиції. В її основу лягли слов'янсько-візантійський обряд (зокрема східна Літургія), оригінальна богословська думка й помісне церковне право, єдина канонічна територія, особлива духовність, спільні соціокультурні й релігійні практики, кодифікована церковнослов'янська мова та усталена пам'ять про минуле. Сукупно вони творили елементи тягlosti тогочасної культури, а в модерну добу уможливили формування національних ідентичностей та появу нових еклезіяльних спільнот у Східній і Центрально-Східній Європі.

KYIVAN CHRISTIANITY

The serial publication, *Kyivan Christianity*, launched in 2013, disseminates scholarly findings, produced by the Research Program at the Humanities Faculty and the Faculty of Philosophy and Theology under the auspices of the Ukrainian Catholic University. The Program is entitled *Kyivan Christianity and the Uniate Tradition*. It is supported by the UGCC Synod of Bishops, and seeks to strengthen the prophetic voice of the Kyivan Church as it promotes unity among the Ukrainian Churches, which emerged from Volodymyr's baptism of Kyivan Rus'. One of the public aspects of the program is the project *United Ukraine and the Kyivan Tradition*, initiated in 2015 and still running well. This project has provided a good venue for publicly articulating ecclesial identity of the Kyivan Church and for voicing the idea that the Kyivan Church girded the millennium-long relationship between Ukrainian culture and Christianity. The academic goal of the program is to critically study the theological, canonical, social, and cultural sources of the Kyivan Metropolitanate. This study offers a comparative analysis of the sources within the broader context of various Christian Byzantine traditions, including those of the Latin West and Eastern Orthodox communities. In addition, the sources of the traditions that were part of the Uniate ecclesial idea (doctrine) prevalent across Slavic lands are also studied. Special attention is paid to the interdisciplinary study of the Kyivan tradition as it developed on the borderlands between the East and West. At its core the Kyivan tradition constitutes essentially the Slavonic Byzantine rite, namely, the Eastern Liturgy, which eventually formulates its inherent theological thought, local canon law, unified canonical territory, native spirituality, shared social, cultural and religious practices, its codified Church Slavonic language, and its well-established historic past. Together, these were the fundamental elements of the cultural heritage of the period, while in more modern times these elements paved the way for the formation of national identities and the emergence of new ecclesial communities across Eastern and Central-Eastern Europe.

Наукове видання
Серія «Київське християнство», т. 6

Серію засновано 2013 року

**КИРИЛО ТРАНКВІЛІОН
СТАВРОВЕЦЬКИЙ –
ПРОПОВІДНИК СЛОВА БОЖОГО**

<i>Літературна редакція</i>	Назар Федорак
<i>Художнє оформлення обкладинки</i>	Євген Равський
<i>Технічна редакція</i>	Ірина Дерезенець Юрій Пелех
<i>Комп'ютерна верстка</i>	Ростислав Рибчанський Марія Ткач

Підписано до друку 16.08.2017. Формат 70×100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура «MinionPro». Умовн. друк. арк. 21. Обл. вид. арк. 16,84
Наклад 300 прим.

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
вул. І. Свенціцького, 17, м. Львів, 79011
факс: (032) 240 94 96
e-mail: ucupress@ucu.edu.ua, www.press.ucu.edu.ua
Свідоцтво про реєстрацію ДК 1657 від 20.01.2004

Надруковано у друкарні «Коло»,
вул. Бориславська, 8, м. Дрогобич 82100
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 498 від 20.06.2001